

افکار سازگار نوشتار نابکار

ریاضیات گسسته

سودابه محمدهاشمی - کیمیا محمدطاهری

هر کس که وارد مبحث علم ریاضیات میشود باید توانایی درست خواندن و درک کردن و نوشتن مسائل و اثبات ها را کسب چیزی که برای ما اهمیت دارد درست نویسی است چرا که درست نوشتن اثبات ها نقش به سزایی در درست خواندن و درک کردن آن ها نیز دارد.

خیلی از اوقات پیش می آید که اثبات موضوعی بسیار منطقی ب نظر می آید ولی در واقع کاملاً اشتباه هست. به همین خاطر هست که ما نیاز داریم یاد بگیریم چگونه اثبات ها را دنبال کنیم. زمانی که اثبات ها را مرحله به مرحله با استدلال های منطقی و درست پیش ببریم میتوانیم از درست بودن و معتبر بودن نتیجه ای که به دست آورده ایم مطمئن باشیم. به علاوه این که در نهایت وقتی یاد بگیریم چگونه استدلال های به جا بیاوریم و اثباتمان را کامل کنیم، به فهم عمیق تری از ریاضیات و مسائل میرسیم.

پایه ی درست نویسی ساده است. فقط کافی است که دقت کنیم هر جمله ای که استفاده میکنیم یکی از موارد زیر باشد: ۱. فرض مسئله ۲. از جمله ی قبلی به طور شفاف نتیجه شده باشد. ۳. درستی آن قبلاً اثبات شده باشد.

در این جزوه ما سعی داریم شما را بیشتر با درست نویسی و نکاتی که در این جهت ما را سوق میدهند آشنا کنیم (تا در نهایت یاد بگیریم در دیگر مراحل زندگی مان هم با منطق باشیم).

انواع نکات

در این جزوه با سه دسته نکته مواجه هستیم:

۱. دسته E : نکات درست نویسی که رعایت نکردن آن باعث ناقص شدن اثبات و در نتیجه کسر نمره می شود.
۲. دسته N : نکات درست نویسی که رعایت کردن آنها واجب نیست، اما به خوانایی راه حل، ابهام زدایی، پرهیز از تکرار و جلوگیری از خطا کمک می کنند.
۳. دسته T : دام های آموزشی و خطا های رایج در حل سوالات.

فصل ۱ : شمارش

سؤال ۱.۱.

سه مهرهٔ رخ متمایز و صفحه شطرنجی 8×8 داریم. به چند روش می‌توان این سه مهره را در سه خانه از این صفحه قرار داد به طوری که حداقل یک مهره وجود داشته باشد که توسط هیچ مهره ای تهدید نمی‌شود؟

پاسخ .

سوال را با اصل متمم حل می‌کنیم:
- کل حالات:

$$64 \times 63 \times 62$$

- حالات نامطلوب: حالتی که همه رخ‌ها تهدید بشوند.
رخ اول برای قرار گیری در صفحه شطرنجی ۶۴ حالت دارد، حال چون رخ اول باید تهدید بشود رخ دوم را باید در سطر یا ستون رخ اول قرار بدهیم که ۱۴ حالت دارد. چون رخ سوم هم باید تهدید بشود باید در سطر یا ستون یکی از رخ‌ها باشد که در مجموع شامل ۶ خانه در سطر یا ستون مشترک دو رخ قبلی و ۱۴ خانه در سطرها یا ستون‌های غیر مشترک دو رخ است. پس کل حالت‌ها برابر است با:

$$64 \times 14 \times 20$$

- حالات مطلوب: طبق اصل متمم برابر است با:

$$64 \times 63 \times 62 - 64 \times 14 \times 20$$

نکات:

T.I: شمردن همه حالت‌ها: در اینجا تمام حالات نامطلوب محاسبه نشده است، زیرا این امکان وجود دارد که رخ اول توسط رخ دوم تهدید نشود و این حالت در نظر گرفته نشده است.

N.II: بهتر بود اشاره شود که به دلیل تمایز رخ‌ها چنین نتیجه‌ای گرفته شده است.

پاسخ .

- کل حالات:

$$64 \times 63 \times 62$$

- حالات نامطلوب: حالتی که همه رخ‌ها تهدید بشوند.

$$64 \times 7 \times 20 \times 2$$

- حالات مطلوب: طبق اصل متمم برابر است با:

$$64 \times 63 \times 62 - 64 \times 14 \times 20$$

نکات:

N.III: نبود توضیحات کافی برای عبارت: به دلیل نبود توضیحات کافی، تشخیص چرایی غلط بودن جواب نهایی ممکن نیست.

پاسخ صحیح .

- کل حالات: به دلیل تمایز رخ ها برابر است با:

$$P(64, 3) = 64 \times 63 \times 62$$

- حالات نامطلوب: حالاتی که همه رخ ها تهدید بشوند.
دو حالت داریم:

۱. رخ اول رخ دوم را تهدید کند:

رخ اول برای قرار گیری در صفحه شطرنجی ۶۴ حالت دارد، حال چون رخ اول باید توسط رخ دوم تهدید بشود رخ دوم را باید در سطر یا ستون رخ اول قرار بدهیم که ۱۴ حالت دارد. چون رخ سوم هم باید تهدید بشود باید در سطر یا ستون یکی از رخ ها باشد که در مجموع شامل ۶ خانه در سطر یا ستون مشترک دو رخ قبلی و ۱۴ خانه در سطرها یا ستون های غیر مشترک دو رخ است. پس کل حالت ها برابر است با:

$$64 \times 14 \times 20$$

۲. رخ اول رخ دوم را تهدید نکند:

رخ اول برای قرار گیری در صفحه شطرنجی ۶۴ حالت دارد، حال چون رخ اول نباید توسط رخ دوم تهدید بشود رخ دوم را در خانه ای به جز سطر یا ستون رخ اول قرار بدهیم که ۴۹ حالت دارد. حال رخ سوم باید هر دو رخ را تهدید کند پس باید در یکی از محل های تقاطع سطر و ستون رخ اول و رخ دوم قرار بگیرد که دو حالت دارد، پس کل حالت ها برابر است با:

$$64 \times 49 \times 2$$

- حالات مطلوب: طبق اصل متمم برابر است با:

$$64 \times 63 \times 62 - (64 \times 14 \times 20 + 64 \times 49 \times 2)$$

سؤال ۲.۱.

اتحاد زیر را ثابت کنید.

$$1^2 \binom{n}{1} + 2^2 \binom{n}{2} + 3^2 \binom{n}{3} + \dots + n^2 \binom{n}{n} = n(n+1)2^{n-2}$$

پاسخ .

فرض کنید $P = \sum_{k=0}^n k^2 \binom{n}{k}$ بیانگر تعداد راه های انتخاب یک کمیته از بین n کاندیدا است به طوری که یک فرد یا دو فرد متمایز، رئیس کمیته باشند. حال این شمارش را به روش دیگری انجام می دهیم.

۱. با فرض داشتن یک رئیس، رئیس را انتخاب کرده و تصمیم می‌گیریم که بقیه افراد حضور داشته باشند یا خیر و حالات به دست آمده را جمع می‌کنیم با حالاتی که ۲ رئیس را انتخاب کردیم در مورد حضور یا عدم حضور بقیه افراد تصمیم گرفتیم:

$$P = n \times 2^{n-1} + n \times (n-1) \times 2^{n-2} = n \times (n+1) \times 2^{n-2}$$

از تساوی این ۲ حالت حکم مساله اثبات می‌شود:

$$\sum_{k=0}^n k^2 \binom{n}{k} = n \times (n+1) \times 2^{n-2}$$

نکات:

E.IV: عدم تطابق توضیحات با فرمول نوشته شده، انتخاب دو رئیس از میان n نفر $\binom{n}{2}$ حالت دارد نه $n \times (n-1)$

N.V: بهتر است روش اثبات (دوگانه شماری) ذکر شود

E.VI: یک طرف دوگانه شماری که نیازمند اثبات است، بدیهی در نظر گرفته شده است.

پاسخ صحیح .

سوال را با دوگانه شماری حل می‌کنیم:

فرض کنید P بیانگر تعداد راه های انتخاب یک کمیته از بین n کاندیدا است به طوری که یک فرد رئیس کمیته و یک نفر معاون باشند و رئیس و معاون می‌توانند یک نفر باشند. شمارش این راه ها به ۲ روش امکان پذیر است.

۱. با فرض یکسان بودن رئیس و معاون، رئیس را انتخاب کرده و تصمیم می‌گیریم که بقیه افراد حضور داشته باشند یا خیر و حالات به دست آمده را جمع می‌کنیم با حالاتی که رئیس و معاون متمایز را انتخاب کردیم و در مورد حضور یا عدم حضور بقیه افراد تصمیم گرفتیم:

$$P = n \times 2^{n-1} + n \times (n-1) \times 2^{n-2} = n \times (n+1) \times 2^{n-2}$$

۲. ابتدا این که چه اعضای کمیته و رئیس و معاون را تشکیل دهند را انتخاب می‌کنیم که این تعداد می‌تواند هر عددی باشد، سپس رئیس و معاون یکسان یا متمایز را از بین آن ها انتخاب می‌کنیم:

$$P = \sum_{k=0}^n \binom{n}{k} (k(k-1) + k) = \sum_{k=0}^n k^2 \binom{n}{k}$$

از تساوی ۲ حالت فوق حکم مساله اثبات می‌شود:

$$\sum_{k=0}^n k^2 \binom{n}{k} = n \times (n+1) \times 2^{n-2}$$

سؤال ۳.۱.

۶۰ دانشجو در کلاس ریاضیات گسسته حضور دارند. در میان هر ۱۰ نفر از این کلاس، حداقل ۳ نفر نمره مبانی یکسانی دارند. ثابت کنید در این کلاس ۱۵ نفر وجود دارند که نمره مبانی آن ها یکسان است.

پاسخ .

در نظر میگیریم حداکثر تعداد تکرار از یک نمره ۱۴ عدد است که در این صورت حداقل به ۵ نمره متفاوت نیاز است . در این صورت باز میتوان گروه ۱۰ تایی را از دانش آموزان انتخاب کرد که حداکثر دو نفر نمره یکسان داشته باشند . پس فرض اولیه غلط بوده و مشخص میشود که لااقل از یکی از نمرات وجود دارد که ۱۵ دانش آموز یا بیشتر آن نمره را دارند .

نکات:

N.VII: در پاسخ از برهان خلف استفاده شده ولی از آن نام برده نشده است و باید توجه کنیم فرض خلف را حتما بیان کنیم.

N.VIII: باید اصل لانه کبوتری که از آن استفاده کرده است را نام میبرد و نحوه استفاده از آن مشخص شود.

T.IX: پاسخ کامل نیست . پاسخ درست و کامل در پایین آمده است.

پاسخ صحیح .

از برهان خلف استفاده می کنیم . فرض خلف : فرض کنید در این کلاس هیچ ۱۵ نفری وجود نداشته باشند که نمره ی میانی آنها یکسان باشد . در این صورت حداکثر ۱۴ نفر وجود دارند که نمره ی یکسان داشته باشند . بنابراین طبق اصل لانه کبوتری حداقل به اندازه ی سقف $\frac{60}{14}$ یعنی ۵ نمره ی متفاوت در کلاس وجود دارد . مسئله را به دو حالت تقسیم می کنیم ؛

۱. اگر پنج نمره ی متمایز وجود داشته باشند که از هر کدام ۲ عضو (دو نفر در کلاس که آن نمره را دارند) وجود داشته باشد؛ در این صورت از هر کدام از این نمرات دو عضو را در نظر گرفته و به مجموعه ای ۱۰ عضوی می رسیم که هیچ سه نفری در آن نمره ی یکسان ندارند که این خلاف فرض مسئله است و به تناقض رسیدیم . پس فرض خلف رد شده و حداقل ۱۵ نفر وجود دارند که نمره ی یکسانی داشته باشند .

۲. اگر پنج نمره ی متمایز، هر کدام دارای حداقل دو عضو وجود نداشته باشند؛ در این صورت $k \leq 4$ نمره ی متمایز با بیش از یک عضو داریم (مجموعه ی این نمرات را A بنامیم) که با توجه به فرض خلف، حداکثر تعداد $14 \times k$ عضو را پوشش می دهند . بنابراین حداقل $60 - 14k$ نفر باقی مانده که هیچ دو تایی نمی توانند دارای نمره ی یکسان باشند (در غیر این صورت تعداد نمره های متمایز دارای بیشتر مساوی ۲ عضو به حداقل $k+1$ می رسد) . بنابراین هر یک از این اعضا دارای نمره ای متمایز است (مجموعه ی این اعضا را B بنامیم) . می توان با انتخاب دو عضو از هر نمره ی مجموعه ی A و تمام اعضای مجموعه ی B به مجموعه ای متشکل از $N = 2k + 60 - 14k = 60 - 12k$ عضو رسید که $N \geq 12 \Rightarrow k \leq 4$ و هیچ سه عضوی در آن دارای نمره ی یکسان نیستند . هر ده عضوی از این مجموعه انتخاب شود، نقض فرض مسئله است و به تناقض رسیدیم . پس فرض خلف رد شده و حداقل ۱۵ نفر وجود دارند که نمره ی یکسانی داشته باشند .

سؤال ۴.۱.

ضرب عبارت x^{12} در بسط عبارت $(1 - 4x)^{-5}$ را بیابید.

پاسخ .

طبق بسط دوجمله ای داریم:

$$\frac{1}{(1 - 4x)^5} = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+4}{k} 4^k x^k$$

جمله ۱۲ام دنباله a_n ضرب x^{12} است. (E.XI)

$$\longrightarrow a_{12} = \binom{16}{12} 4^{12}$$

نکات:

N.X: بهتر است اصل بسط دوجمله ای هم نوشته شود.

E.XI: قبل از استفاده از متغیر باید آن را تعریف کرد. تعریف دنباله a_n ضروری است.

پاسخ صحیح .

طبق جدول Useful Generating Functions از کتاب Rosen که استاد نیز به آن اشاره کردند داریم:

$$(1-x)^{-n} = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{n+k-1}{k} x^k$$

بنابراین در این سوال داریم:

$$(1-4x)^{-5} = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{5+k-1}{k} (4x)^k$$

جمله x^{12} به ازای مقدار $k=12$ ساخته می شود. بنابراین جواب برابر خواهد بود با:

$$\binom{16}{12} (4)^{12}$$

سؤال ۵.۱.

چند عدد طبیعی حداکثر ۹ رقمی وجود دارد که مجموع ارقام آن برابر با ۳۲ باشد؟

پاسخ .

سوال را با اصل شمول و عدم شمول حل می کنیم:

$$|A_1 \cup A_2 \cup \dots \cup A_9| = \binom{9}{1} |A_1| + \binom{9}{2} |A_1 \cap A_2| + \dots + \binom{9}{9} |A_1 \cap A_2 \cap \dots \cap A_9|$$

حال مقدار عبارت ها را حساب می کنیم:

$$|A_1| = \binom{30}{8}$$

$$|A_1 \cap A_2| = \binom{20}{8}$$

$$|A_1 \cap A_2 \cap A_3| = \binom{10}{8}$$

برای بقیه جمله ها جواب برابر ۰ است.

حال از اصل متمم برای به دست آوردن جواب نهایی استفاده می کنیم:

-کل حالات:

$$\binom{40}{8}$$

- حالات مطلوب:

$$\binom{40}{8} - \binom{9}{1}\binom{30}{8} + \binom{9}{2}\binom{20}{8} - \binom{9}{3}\binom{10}{8}$$

نکات:

E.XII: تعریف متغیرهای A_i ضروری است، چون در غیر این صورت منظور از بقیه استدلال ها به هیچ وجه مشخص نیست

E.XIII: اثبات و یا در صورت وضوح، اشاره به تقارن میان مجموعه ها برای استفاده از اصل شمول و عدم شمول به این شکل ضروری است.

پاسخ صحیح .

رقم i ام این عدد را با x_i نشان می دهیم، بنابراین به دنبال یافتن تعداد جواب های صحیح معادله زیر هستیم:

$$\sum_{i=1}^9 x_i = 32$$

$$\forall i \in [1, 9], i \in N : x_i \leq 9$$

تعداد جواب های صحیح این معادله را به کمک اصل متمم پیدا می کنیم:

- کل حالات: تعداد جواب های صحیح نامنفی معادله $\sum_{i=1}^9 x_i = 32$. این یک معادله سیاله است و تعداد جواب های صحیح آن برابر است با:

$$\binom{40}{8}$$

- حالات نامطلوب: تعداد جواب های صحیح نامنفی معادله $\sum_{i=1}^9 x_i = 32$ به طوری که:

$$(\exists i \in [1, 9], i \in N : x_i \geq 10)$$

حال اگر مجموعه حالت هایی که در آن $x_i \geq 10$ است را با A_i نشان دهیم، کافی است تعداد اعضای اجتماع این مجموعه ها را بیابیم طبق اصل شمول و عدم شمول و با توجه به تقارن میان A_i ها داریم:

$$|A_1 \cup A_2 \cup \dots \cup A_9| = \binom{9}{1}|A_1| + \binom{9}{2}|A_1 \cap A_2| + \dots + \binom{9}{9}|A_1 \cap A_2 \cap \dots \cap A_9|$$

برای محاسبه مقدار عبارت ها، در معادله سیاله متناظر، در صورتی که $x_i \geq 10$ بود قرار می دهیم $x_i = y_i + 10$ و در غیر این صورت قرار می دهیم $x_i = y_i$ ، حال اگر تعداد i هایی را که به ازای آن ها $x_i \geq 10$ است را با k نشان بدهیم، حال به دنبال تعداد جواب های صحیح

نامنفی معادله سیاله $\sum_{i=1}^9 y_i = 32 - 10k$ هستیم، که برابر است با:

$$\binom{40-10k}{8}$$

حال مقدار عبارت ها را حساب می کنیم:

$$|A_1| = \binom{30}{8} \quad (k=1)$$

$$|A_1 \cap A_2| = \binom{20}{8} \quad (k=2)$$

$$|A_1 \cap A_2 \cap A_3| = \binom{10}{8} \quad (k=3)$$

برای بقیه جمله ها جواب برابر ۰ است.
پس کل حالات نامطلوب برابر است با:

$$\binom{9}{1} \binom{30}{8} - \binom{9}{2} \binom{20}{8} + \binom{9}{3} \binom{10}{8}$$

- حالات مطلوب: طبق اصل متمم برابر است با:

$$\binom{40}{8} - \binom{9}{1} \binom{30}{8} + \binom{9}{2} \binom{20}{8} - \binom{9}{3} \binom{10}{8}$$

سؤال ۶.۱.

با استفاده از توابع مولد نشان دهید تعداد روش های انتخاب ۴ عضو دو به دو نامتوالی از مجموعه اعداد $1, 2, 3, \dots, n$ برابر با انتخاب ۴ از $n-3$ است.

پاسخ.

یک زیرمجموعه از این نوع مثلا ۱ و ۳ و ۷ و ۱۰ را انتخاب و نابرابری های اکید

$$0 < 1 < 3 < 7 < 10 < n + 1$$

را در نظر میگیریم. و بررسی میکنیم چند عدد صحیح بین هر دو عدد متوالی از این اعداد وجود دارند. در اینجا ۰ و ۱ و ۳ و ۷ و ۱۰ را به دست می آوریم: ۰ زیرا عددی صحیح بین ۰ و ۱ وجود ندارد و ۱ زیرا تنها عدد ۲ بین ۱ و ۳ وجود دارد و ۳ زیرا اعداد صحیح ۴ و ۵ و ۶ بین ۳ و ۷ وجود دارند و ... . مجموع این ۵ عدد صحیح برابر $n - 4 = n - 10 + 2 + 3 + 1 + 0$ است. (E.XIV)

پس تابع مولد زیر را داریم.

$$\begin{aligned} G(x) &= (1 + x^2 + x^3 + \dots)^2 (x + x^2 + x^3 + \dots)^3 = \left(\sum_{k=0}^{\infty} x^k \right)^2 \left(\sum_{k=0}^{\infty} x^{k+1} \right)^3 = \\ &= \frac{1}{(1-x)^2} \cdot \left(\frac{x}{1-x} \right)^3 = \frac{x^3}{(1-x)^5} = x^2 (1-x)^{-5} = x^3 \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+4}{k} x^k = \\ &= \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+4}{k} x^{k+3} = (E.XV) \quad \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+1}{k-3} x^k \end{aligned}$$

$$\binom{n-3}{n-7} = \binom{n-3}{4} \quad \text{به دنبال ضرب } x^{n-4} \text{ می‌گشتیم پس } k = n - 4 \text{ و جواب نهایی برابر است با}$$

نکات:

E.XIV: مثال زدن باید به صورتی باشد که حذف آن اختلالی در فهم جواب ایجاد نکند. در اینجا اگر مثال پاراگراف اول را حذف کنیم مشخص نیست تابع مولد برچه اساسی نوشته شده است. پس باید توضیحی درمورد تابع مولد و جمله ای که به دنبال ضرب آن هستیم بدهیم

E.XV: نیاز هست که کاملا گفته شود چه تغییر متغیری انجام میشود. در اینجا تغییر متغیر $k \rightarrow k + 3$ را داریم. همیشه به هنگام تغییر متغیر توجه کنیم ممکن است کران ها تغییر کنند. در اینجا کران پایین از صفر به سه میرود. صورت اصلاح شده: $\sum_{k=3}^{\infty} \binom{k+1}{k-3} x^k$

N.XVI: در طی پاسخ به سوال خوب است دقت کنیم همه ی اعداد را یا فارسی یا انگلیسی بنویسیم.

پاسخ .

تابع مولد فاصله از مبدا:

$$G(x) = (1 + x + x^2 + \dots)(x + x^2 + x^3 + \dots)^3$$

در مجموع $n-4$ عدد داریم . توان های x باید بین مبدا و مقصد باشند پس باید توانی از x را که کوچک تر یا مساوی $n-4$ هستند را بیابیم:

$$G(x) = \frac{x^3}{(1-x)^4} = x^3(1-x)^{-4} = x^3 \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+3}{3} x^k$$

$$\rightarrow \sum_{k=0}^{\infty} \binom{x+k}{k} = \frac{1}{(1+x)^{k+1}} \rightarrow k+3 \leq n-4 \rightarrow k \leq n-7$$

$$\binom{n+1}{r+1} = \sum_{k=r}^n \binom{k}{r} \quad (1)$$

مجموع حالات:

$$\rightarrow \sum_{k=0}^{n-7} \binom{k+3}{3} \xrightarrow{(1)} \binom{n-7+4}{4} = \binom{n-3}{4}$$

نکات:

E.XVII: به هنگام جایگذاری در فرمول باید جایگذاری ها واضح باشد. در این مثال در فرمول (۱) کران پایین از r هست ولی در قسمتی که از آن استفاده شده کران پایین از 0 است. همین مطلب گویای آن است که به توضیحات بیشتری نیاز هست. عبارت زیر صورت کامل شده این نکته است:

$$\rightarrow \sum_{k=0}^{n-7} \binom{k+3}{k} = \sum_{k=3}^{k-4} \binom{k}{k-3} = \sum_{k=3}^{n-4} \binom{k}{3} \xrightarrow[r \rightarrow 3, n \rightarrow n-4]{(1)} \binom{n-3}{4}$$

پاسخ صحیح .

تعداد عضوهای انتخاب نشده کوچکتر از عضو اول انتخاب شده را x_1 ، عضوهای انتخاب نشده بین عضو اول و دوم انتخاب شده را x_2 ، عضوهای انتخاب نشده بین عضو دوم و سوم انتخاب شده را x_3 ، عضوهای انتخاب نشده بین عضو سوم و چهارم انتخاب شده را x_4 و عضوهای انتخاب نشده بزرگتر از چهارمین عضو انتخاب شده را x_5 می گیریم. کافی است تعداد جوابهای صحیح نامنفی معادله زیر را با شرایط $x_1, x_5 \geq 0, x_2, x_3, x_4 \geq 1$ بشماریم

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = n - 4$$

که برابر است با ضریب x^{n-4} در عبارت:

$$(1+x+x^2+\dots)(x+x^2+x^3+\dots)(x+x^2+x^3+\dots)(x+x^2+x^3+\dots)(1+x+x^2+\dots) = \frac{x^3}{(1-x)^5}$$

بنابراین کافی است ضریب x^{n-7} را در بسط $(1-x)^{-5}$ بشماریم.

طبق جدول Useful Generating Functions از کتاب Rosen که استاد نیز به آن اشاره کردند داریم:

$$(1-x)^{-n} = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{n+k-1}{k} x^k$$

بنابراین در این سوال داریم:

$$(1-x)^{-5} = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{5+k-1}{k} x^k = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+4}{k} x^k = \sum_{k=0}^{\infty} \binom{k+4}{4} x^k$$

x^{n-7} به ازای $k = n - 7$ ساخته می‌شود. بنابراین جواب برابر است با:

$$\binom{n-3}{4}$$

سؤال ۷.۱.

اتحاد زیر را ثابت کنید.

$$\sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 = \frac{n}{2} \binom{2n}{n}$$

پاسخ.

$$\begin{aligned} A &= \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 \xrightarrow{\times 2} 2A = \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 \xrightarrow{j=n-i} \\ 2A &= \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{j=0}^n (n-j) \binom{n}{n-j}^2 \rightarrow 2A = \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{j=0}^n (n-j) \binom{n}{j}^2 = \\ &\sum_{i=0}^n (i + (n-i)) \binom{n}{i}^2 \rightarrow 2A = n \sum_{i=0}^n \binom{n}{i}^2 \rightarrow 2A = n \sum_{i=0}^n \binom{n}{i} \binom{n}{n-i} \end{aligned}$$

بنابراین میدانیم که:

$$2A = n \binom{2n}{n} \rightarrow A = \frac{n}{2} \binom{2n}{n}$$

نکات:

N.XVIII: باید فرمول و اتحاد های مورد استفاده و رفرنس معتبر آن ذکر شود . به عنوان رفرنس اسم اتحاد هم کافی است.

پاسخ صحیح .
طبق اتحاد واندرموند داریم:

$$\sum_{i=0}^k \binom{m}{i} \binom{n}{k-i} = \binom{m+n}{k} \quad (1)$$

$$\begin{aligned} A &= \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 \xrightarrow{\times 2} 2A = \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 \xrightarrow{j=n-i} \\ 2A &= \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{j=0}^n (n-j) \binom{n}{n-j}^2 \rightarrow 2A = \sum_{i=0}^n i \binom{n}{i}^2 + \sum_{j=0}^n (n-j) \binom{n}{j}^2 = \\ &\sum_{i=0}^n (i + (n-i)) \binom{n}{i}^2 \rightarrow 2A = n \sum_{i=0}^n \binom{n}{i}^2 \rightarrow 2A = n \sum_{i=0}^n \binom{n}{i} \binom{n}{n-i} \xrightarrow[m=n=k]{(1)} \\ &2A = n \binom{2n}{n} \rightarrow A = \frac{n}{2} \binom{2n}{n} \end{aligned}$$